

Posudek vedoucího diplomové práce

Jméno diplomanta: **Pavλίna Krausová**

Téma a rozsah práce: Dispute Settlement in International Economic Law - Selected Aspects (153 213 znaků včetně mezer)

Datum odevzdání práce: květen 2019

1. Aktuálnost (novost) tématu

Titul práce naznačuje, že se její autorka bude zabývat relativně širokým spektrem řešené sporů, jaké nabízí mezinárodní ekonomické právo, a to i přesto, že se snaží případného čtenáře přesvědčit o tom, že se ve skutečnosti bude zabývat pouze některými vybranými problémy. Skutečnost je taková, že se práce věnuje primárně jedné z dílčích oblastí mezinárodního ekonomického práva, a to řešením investičních sporů v rozhodčím řízení. Pokud jde o ostatní oblasti a metody řešení sporů v mezinárodním ekonomickém právu, jsou zmíněny spíše okrajově. To je však jedině ku prospěchu práce, neboť pojmout v nadpisu naznačené téma v celé jeho šíři by bylo zjevně úkolem, na které by jedna diplomová práce jen velmi obtížně stačila.

Téma lze označit za stále aktuální, dokonce stále aktuálnější, důvodem je snaha o změnu způsobu řešení sporu, s níž přišla zejména Evropská komise, stejně jako krize, jíž v současné době prochází řešení sporů v rámci WTO. Autorka práce si všímá některých problematických aspektů stávajícího mechanismu řešení sporů a jejím cílem je zodpovědět na otázku, zda je stávající systém již překonaný nebo do jaké míry je životaschopný návrh Evropské komise na vytvoření Mezinárodního investičního soudu, jehož zárodky se snaží Komise prosazovat v investičních kapitolách dohod o volném obchodu.

Zvolené téma je v současné době pravidelně diskutováno na odborných fórech, zatím však přetrvává spíše skepse a převládající přesvědčení, že návrh Komise nenalezne příliš silnou podporu. Předkladatelka práce je však ve věci zřízení a fungování případného investičního soudu spíše optimistická a na projektu Komise vidí spíše přednosti. Oponent si není tak jist, zda není spíše více důvodů ke skepsi.

Autorka spojuje možnost uplatnit protinároky států v investiční arbitráži s vynucením odpovědnosti investorů za porušení lidských práv, je však otázkou, zda právě to je skutečně klíčovým problémem. Koneckonců, většina IIAs obecně stanoví, že investor musí dodržovat právní řád hostitelského státu a vzhledem k tomu, že investor obecně podléhá jurisdikci hostitelského státu, je na hostitelském státu, aby si udělal doma pořádek a investora, který pravidla nerespektuje, umravnil. K tomu by měl mít každý stát dostatek nástrojů, vyplývajících jak z vnitrostátního, tak z mezinárodního práva. Při interpretaci mezinárodních závazků navíc rozhodčí tribunály vycházejí ze standardních interpretačních pravidel, podle kterých se při rozhodování berou v úvahu všechny další závazky, které na sebe státy převzaly, a to jak v oblasti lidských práv, tak v oblasti ochrany životního prostředí atd. Vzhledem k tomu, že jsou tyto závazky navíc nějakým způsobem vtaženy do vnitrostátního právního řádu, tvoří obecný právní rámec, který musí investor respektovat, chce-li se domáhat ochrany. V případě, že tak činí nediskriminačně, proporcionálně a respektuje zásady chování běžné

v civilizovaném státě, neměl by mít potřebu řešit takovou otázku v investiční arbitráži formou protinávru. Není ostatně příliš jasné, jak by případné rozhodnutí ve svůj prospěch dokázal na investorovi vynutit. V případě, že stát postupuje tak, jak je naznačeno výše, nehrozí mu navíc příliš velké nebezpečí, že by byl odsouzen k nějaké náhradě škody. Výše uvedené však neznamená, že by téma nebylo aktuální. Předloženou analýzu tak lze považovat za skutečně velmi aktuální a potřebnou.

2. Struktura a obsah práce

Jak uvádím již výše, předkládaná diplomová práce se věnuje zajímavým a aktuálním aspektům řešení sporů. Svému cíli přizpůsobila autorka strukturu práce a podřídila výběr primárních a sekundárních pramenů. Práce je přehledně a logicky členěna do pěti kapitol. Po stručném úvodu a naznačení členění práce je v první kapitole podán přehled základních primárních pramenů mezinárodního práva zahraničních investic, druhá část je věnována Mezinárodnímu středisku pro řešení investičních sporů a zejména otázkám pravomoci, s nimiž souvisí mimo jiné i definice chráněné investice, souhlasu s pravomocí a rozhodného práva, kontrolních mechanismů a v nakonec i možnost zrušit rozhodčí nález. Ve třetí části je podán přehled základních mechanismů řešení sporů mezi investory a státy, autorka začíná s možností řešit spory na úrovni národních soudů a přes diplomatickou ochranu, arbitráž, mediaci a smírčí řízení se dostává k mechanismům řešení sporu, které nabízí ICSID. V závěru této části se pak věnuje návrhům na doplnění pravidel ICSID. Čtvrtá kapitola je věnována kritice stávajícího systému řešení investičních arbitráží a věnuje se celé škále výhrad, s nimiž se můžeme ze strany odpůrců investičních arbitráží setkat. Otázkou jen je, zda a do jaké míry je taková kritika oprávněná, kdo za stávající „neuspokojivý“ stav odpovídá, a zda nelze systém vylepšit jinak, než jeho zrušením. Bylo by rovněž zajímavé vědět, zda nabízená řešení jsou skutečně nějakým významným posunem kupředu a zda je proponovaná změna systému ekonomicky zdůvodnitelná. V páté části se autorka věnuje budoucnosti řešení investičních sporů.

Ke zpracování práce byly využity standardní metody, zejména deskripce, analýza, metoda komparace a syntéza. Autorka vycházela z relevantních primárních a sekundárních zdrojů, zejména z dostupných knižních a časopiseckých publikací, soudních rozhodnutí či rozhodčích nálezů. Seznam použitých pramenů je uveden na konci diplomové práce a sám o sobě je důkazem, že se předkladatelka práce pečlivě seznámila s relevantními aspekty zpracovávaného tématu.

3. Náročnost tématu

Zpracování práce vyžadovalo analýzu stávající právní úpravy a stávající praxe. Jak je uvedeno výše, metodologicky se jedná o práci deskriptivně analytickou s prvky komparace. Při psaní autorka využívá primární i sekundární prameny, v obou případech pracuje převážně s cizojazyčnými zdroji. Důležitou roli při zpracování práce hrály elektronické databáze. Téma práce je možno považovat za relativně náročné a tomu odpovídá i zpracování předkládané práce. Traktovanou materii se diplomantce podařilo důkladně analyzovat a syntetizovat ve srozumitelných závěrech. Autorka práce se zaměřila jak na popis stávající podoby mezinárodněprávní úpravy traktovaného problému, tak na analýzu řady relevantních případů. Prokazuje tak slušný přehled o aktuálním stavu obecně a o slabínách stávající mezinárodněprávní úpravy.

4. Hodnocení práce

Předložená práce je systematicky členěna, autorka se drží zvolené struktury, jazykový styl a formální úroveň jsou na slušné úrovni, která odpovídá požadavkům kladeným na obdobný typ prací. Při zpracování vycházela diplomantka z relevantních primárních a sekundárních zdrojů, které standardně cituje. Práci lze považovat za solidně zpracovanou.

5. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Jaké mohou být problematické aspekty zřízení mezinárodního investičního soudu, s nimiž se jeho proponenti budou muset vyrovnat a zda neexistuje nějaká jiná, možná i ekonomičtější varianta.

Vysvětlíte, co myslíte pojmem „total state immunity“ a zkuste se zamyslet nad tím, zda vzdání se jurisdikční imunity zároveň znamená, že se případný věřitel jednoduše domůže svých pohledávek vůči státu.

6. Doporučení

Závěrem bych rád uvedl, že celkově práci hodnotím velmi kladně, doporučuji ji k ústní obhajobě.

V Praze dne 3. června 2019

Vladimír Balaš